

Speranța Fondatorilor

În acest an jubiliar când Biserica ne invită se devenim pelerini ai speranței, căutăm cu toții să înțelegem mai bine ce este speranța și în același timp căutăm modele, oameni care au trăit speranța. Pe bună dreptate putem spune că sfinții noștri patroni au trăit speranța. Dacă însă citim cu atenție viața sfântului Vincențiu de Paul și a fericitului Frederic Ozanam, observăm că nici unul nici altul nu au scris tratate despre speranță, nici unul nici altul nu explică ce este speranța și totuși, amândoi au trăit-o în mod eroic, adică la cel mai înalt grad, potrivit procesului de beatificare.

Fără a intra în prea multe amănunte, vom încerca să vedem cum ne prezintă Catehismul Bisericii Catolice speranța, cum au înțeles-o sfântul Vincențiu și fericitul Frederic și cum au întreținut speranța și au făcut-o să crească tot mai mult în inima lor.

Speranța – virtute teologală

Potrivit catehismului, virtuțile teologale „se referă în mod direct la Dumnezeu”. Acestea dau formă și viață comportamentului moral al creștinului. Dumnezeu le „*revarsă în sufletele credincioșilor și-i face capabili să se comporte ca fii ai săi și să merite viața veșnică*”. Înțelegem așadar că virtuțile teologale ne leagă de Dumnezeu, ne ajută să trăim ca fii ai săi și ne dă dorința de a împărtăși viața lui, de a fi cu el pentru veșnicie. Fiecare din cele trei virtuți teologale: credința, speranța și dragostea luminează această certitudine dintr-un alt unghi.

Catehismul ne spune că speranța est virtutea teologală prin care ne dorim împărăția cerurilor și viața veșnică așa cum ni le-a făgăduit Dumnezeu. Altfel spus, credem în Cuvântul lui Dumnezeu și facem din făgăduința lui scopul vieții noastre. Dintre cele trei virtuți teologale, speranța poartă în ea sămânța veșniciei, este virtutea transcendenței. Speranța este dorul de Dumnezeu. Creștinul dorește cu ardoare viața veșnică în Împărăția lui Dumnezeu deși nu are nicio dovadă palpabilă decât făgăduința lui Dumnezeu. Împărăția lui Dumnezeu, mântuirea, sunt darul gratuit al lui Dumnezeu, acestea nu sunt rodul muncii și efortului nostru. Fiind un dar invizibil, care nu s-a arătat încă, uneori ne putem îndoi de existența lui sau putem spune că nu avem nevoie de el. Aici intervine speranța ca „*ancoră a sufletului*”, care pătrunde până în străfundul ființei noastre pentru a descoperi că de fapt, Dumnezeu a pus acolo sămânța nemuririi, ceva din ființa noastră ne spune că viața nu se termină odată cu moartea, că există ceva dincolo de moarte. Speranța ne ajută să menținem vie această flacără launtrică. Sfântul apostol Paul în scrisoarea către tesaloniceni vorbește despre „*coiful speranței*”. Știm cu toții la ce servește un coif, să apere capul. Speranța ne apără de toate minciunile și ideologiile lumii, de vorbele ei lingușitoare, de ispita raționalismului și a materialismului. Putem îndepărta de la noi toate capcanele pe care ni le întinde lumea, doar dacă trăim speranța hrănind-o neîncetat cu rugăciune și Cuvântul lui Dumnezeu.

Creștinul își pune speranța în Dumnezeu, în legea lui, în Numele lui, în făgăduințele lui, în judecățile lui. Iar lucrurile la care speră și îi sunt făgăduite sunt: învierea morților și viața veșnică în rai, alături de ceilalți oameni mântuiți și de îngeri, în comuniune cu Dumnezeu. Speranța se referă la lucrurile care nu se văd, nădăjduim ceea ce nu vedem, cum spune apostolul Pavel, și așteptăm cu răbdare. De aceea opusul speranței nu este disperarea ci neîncrederea.

Lumea în care trăim poartă în sine această ambivalență de bine și rău, uneori avem impresia că ne ajută să trăim ca adevărați creștini, alteori ne face viața mai grea, imposibilă chiar. Și apoi de multe ori spunem că celor din trecut le era mai ușor să-și trăiască credința și să spere în Dumnezeu.

Dacă privim cu atenție contextul istoric, social și religios din secolul al XVII-lea al sfântului Vincentiu de Paul, din secolul al XIX-lea al fericitului Frederic Ozanam și din zilele noastre vom vedea că nu există diferențe mari. Sfântul Vincentiu de Paul trăiește într-o țară veșnic în război: războiul religiilor, între catolici și protestanți, războiul de treizeci de ani împotriva țărilor protestante, fronda; fericitul Frederic Ozanam trăiește de asemenea într-o instabilitate politică continuă: revolta canuților din Lyon, (a țesătorilor de mătase), revoluția din 1830 și cea din 1848 la care a participat cu arma în mână. Dacă privim aspectul religios, în secolul al XVII-lea și aici situația este sumbră. O biserică cu abații și universități înfloritoare, dar care acceptă cu greu reformele Conciliul de la Trento, episcopiile și abațiile sunt împărțite între familiile nobile, iar cei care le conduc nu sunt însuflețiți de idealul vieții creștine, preoții de la sate sunt foarte puțin pregătiți, o mare parte din populație, chiar dacă este botezată, crede mai mult în superstiții decât în Dumnezeu. O parte din membrii școlii de spiritualitate franceze cade în erezia jansenismului. Secolul XIX nu este cu mult mai diferit. Biserica din Franța încercând să revină la viață după ravagiile cauzate de revoluție, caută mai degrabă reinstaurarea privilegiilor și nu propovăduirea evangheliei, în plus, îi este greu să înțeleagă că trebuie să schimbe discursul. O parte dintre susținătorii reformei, cad și ei în erezie. Războaiele, epidemiile, sărăcia lasă populația pe drumuri, o obligă să-și abandoneze copiii și bolnavii, în timp aristocrații și nobilii și o parte din cler huzuresc în palate; revoluția industrială atrage țăranii spre marile orașe unde trăiesc în mizerie și la cheremul marilor patroni, copiii sunt lăsați de izbeliște pe străzi, sau puși să lucreze în fabrici zi-lumină, fără niciun fel de educație, umană sau religioasă. În ambele cazuri, statul intervine în felul lui și face din nevoile sărmanilor o problemă economică și nu umană.

Acum să ne punem întrebarea: cum au trăit speranța sfântul Vincentiu de Paul și fericitul Frederic Ozanam în aceste condiții? Societatea și chiar situația Bisericii nu le ofereau prea mult sprijin și nici exemple grăitoare. Și totuși au trăit speranța în mod eroic!

Tot catehismul ne spune că speranța vine de la Dumnezeu, este un dar din partea lui, care cere acceptare și efort din partea noastră. Papa Benedict al XVI-lea în

enciclica dedicată speranței, „Spe Salvi” ne arată „locurile” în care să aprofundăm speranța, aducă dorul de Dumnezeu. Aceste locuri sunt: rugăciunea, faptele/slujirea, suferința și judecata lui Dumnezeu.

Analizând viața sfântului Vincentțiu și a fericitului Frederic Ozanam putem spune că speranța lor a fost mare și a crescut de la o zi la alta pentru că au „frecventat” aceste locuri.

Rugăciunea – loc de întâlnire și de purificare a dorului de veșnicie

Știm că în necaz, omul caută ajutor la Dumnezeu. Când nimeni nu-l mai ascultă, nimeni nu-l mai poate ajuta, omul cere ajutorul lui Dumnezeu. Dumnezeu devine singura lui speranță. Relația omului cu Dumnezeu nu trebuie însă să se reducă doar la acest aspect al cererii. Rugăciunea este un proces continuu de purificare prin care ne deschidem față de Dumnezeu, față de iubirea, iertarea și harul lui pentru a ne deschide față de aproapele. În rugăciune cererile și dorințele noastre se curăță, ne cade masca de pe față și rămânem goi în fața iubirii și milostivirii lui Dumnezeu. În lumina lui Dumnezeu vedem dacă speranța noastră este adevărată: dorul de Dumnezeu și de veșnicie, sau ne amăgim singuri și în secret râvnim la bucuriile acestei lumi. Rugăciunea personală și comunitară ne ajută să ne confruntăm cu proprii idoli, să-i distrugem pentru a ne lăsa cuprinși de dorul veșniciei pe care vrem să-l transmitem și celor din jurul nostru. Rugăciunea ne ajută să înțelegem că lumea nu depinde de noi, că Dumnezeu are grijă de toți și că lumea, așa rea cum este, este în mâna lui Dumnezeu, de El depind toate.

Sfântul Vincentțiu de Paul a fost un om al rugăciunii. Din păcate lumea n-a reținut decât activitatea lui în favoarea celor săraci. Pentru a-i ajuta, dar mai ales pentru a le respecta libertatea și demnitatea, sfântul Vincentțiu s-a lăsat purificat de harul lui Dumnezeu. Ocupațiile zilnice și grija pentru cei săraci nu l-au îndepărtat niciodată de Dumnezeu. Întâlnirea zilnică cu Dumnezeu a fost pentru el un lucru sfânt: renunța la somn, renunța la mâncare, renunța la odihnă și întâlniri, dar niciodată la rugăciune. Rugăciunea însă nu era un mod de a fugi de muncă. De altfel, pentru sfântul Vincentțiu rugăciunea trebuie să se încheie întotdeauna cu o hotărâre bună pe care să o și punem în practică. Într-una din discuțiile sale cu preoții lazariști despre rugăciune îi ia în râs pe cei care, după spusele lor, în rugăciune, vorbesc cu îngerii și se bucură de mângâierea și apropierea de Dumnezeu, cad în extaz, dar când li se cere să meargă să predice și să-i ajute pe săraci, se fac nevăzuți. Pe sfântul Vincentțiu, rugăciunea l-a ajutat să nu se creadă de neînlocuit, l-a purificat de ispita de a-i lua locul lui Dumnezeu, de a crede că totul depinde de el și că fără el totul se duce de râpă. Rugăciunea l-a purificat de ambiții și de dorința de a deveni bogat.

Putem spune că pentru sfântul Vincentțiu e normal, era preot și un preot își închină viața lui Dumnezeu. Fericitul Frederic Ozanam, marele profesor universitar, marele istoric și gazetar, își făcea timp de rugăciune în fiecare zi înainte de a pleca la serviciu. Citea zilnic din biblie. Niciodată nu s-a plâns că nu are timp de rugăciune, sau că rugăciunea îl împiedică să-și facă treaba. Căsătorit, rugăciunea personală

devine și rugăciune în familie, mai întâi cu soția apoi împreună cu cea mică. În mod natural, după liturghia de duminică mergeau împreună să viziteze familiile pe care le aveau în grijă și să le ducă cele necesare. Rugăciunea îi dă libertatea și puterea de a accepta încercările din viața de familie, eșecul politic, reticența Bisericii în fața liberalismului catolic pe care îl propune, idei pe care Biserica le va adopta câțiva ani mai târziu; rugăciunea îl ajută să renunțe la catedră, pentru a se îngriji, și să accepte boala și moartea cu seninătate și încredere în Dumnezeu.

Slujirea – oglinda speranței din noi

Faptele noastre, slujirea, mai ales intenția cu care le facem, arată care este scopul nostru: viața veșnică, întâlnirea cu Dumnezeu, sau cinstea și respectul oamenilor. Orice angajare în favoarea binelui este o formă de manifestare a speranței, arătăm că lui Dumnezeu îi pasă de cei slabi, că le poartă de grijă, facem prezentă Împărăția lui Dumnezeu, adică ceea ce sperăm cu toții. Nu suntem indiferenți în fața suferinței celorlalți pentru că am înțeles că nici Dumnezeu nu este indiferent în fața suferinței noastre. Faptele mele nu pot schimba cursul istoriei și nici viața multor oameni, însă ele arată cu răul poate fi învins, că omul, creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, poartă în sine sămânța nemuririi, sămânță pe care încercăm să o facem să crească, însă nu depinde doar de noi, ci și de celălalt, pe care nu-l putem forța sau obliga.

Sfântul Vincențiu spunea că, prin ceea ce facem pentru săraci, noi reprezentăm providența divină. Datorită faptelor noastre și mai ales a comportamentului nostru față de săraci aceștia vor înțelege sau nu dragostea și grija lui Dumnezeu față de ei.

Angajarea politică și socială a fericitului Frederic Ozanam arată speranța pe care acesta o are în om. Dacă urmează cu atenție voința lui Dumnezeu și trăiește după poruncile lui, omul poate construi o societate mai umană, mai dreaptă, unde toți oamenii se simt frați și trăiesc în libertate vocația lor de copii ai lui Dumnezeu. Atunci ajutorul material acordat săracilor, nu este o pomană, ci un act de dreptate. Gesturile, vorbele, atitudinea toate devin semne ale Împărăției lui Dumnezeu unde nu vor mai fi nici lacrimi, nici suferință.

Suferința – școala speranței

Putem încerca să limităm durerea, să luptăm împotriva ei, dar nu o putem elimina, deoarece suferința face parte din viața omului. Putem avea o viață fără durere fizică, dar durerea sufletească nimeni nu o poate alunga. Pentru durerea de cap, luăm paracetamol, dar cum putem domoli suferința sufletească? Vrând-nevrând ne întâlnim cu tot felul de situații care nu sunt pe placul nostru, situații care ne încurcă planurile, hotărâri care ne pun bețe-n roate, deci care ne fac să suferim. Dacă le privim ca pe o catastrofă, atunci vor deveni o catastrofă, dar dacă le privim ca pe o ocazie de a crește în credință, în umanitate și de a ne examina viața, atunci vor deveni mijloace de întâlnire cu Dumnezeu și de mărturisire a speranței în el.

Suferința ne ajută să ne înțelegem slăbiciunile, să acceptăm că avem nevoie de ajutorul celorlalți și mai ales să înțelegem adevăratul sens al vieții.

De multe ori prezentăm viața sfântului Vincențiu ca pe o serie de reușite ca și cum nimeni și nimic nu l-ar fi împiedicat să realizeze ce și-a propus. A murit la vârsta de aproape 80 de ani, sătul de zile lăsând în urma lui o moștenire frumoasă. Văzut din exterior, e adevărat. Însă reușitele din viața lui sunt rezultatul încercărilor peste care a trecut cu ajutorul lui Dumnezeu. Spunem, și e adevărat, că anul 1617 reprezintă anul schimbării majore din viața lui, când două evenimente aproape banale din viața unui preot, spovedirea unui țăran și generozitatea sătenilor declanșează în el dorința de a se implica trup și suflet în vestirea Împărăției lui Dumnezeu printre cei săraci făcând-o vizibilă prin gesturi de întraajutorare. Pentru a înțelege această cotitură, trebuie să ne întoarcem câțiva ani în urmă, mai precis în 1609, imediat după ce se mută în Paris. Preot tânăr, plin de ambiții, caută o parohie bogată ca să trăiască liniștit. Inteligent, dar sărac, primește un post de capelan la palatul reginei Margot, regină de care regele divorțase, și se înscrie la Sorbona. Neavând post de vicar, nu are dreptul să locuiască într-o parohie și închiriază o cameră împreună cu un bărbat din zona lui. După câteva luni, acesta îl acuză că i-a furat punga cu bani. Fiind preot, nu est judecat, dar toate parohiile din Paris vor anunța câteva duminici la rând, de la amvon, că preotul Vincențiu de Paul a furat punga cu bani de la cel cu care împărțea camera. Ne putem închipui rușinea și suferința prin care a trecut. În plus, cu această acuzare, ambițiile îi sunt năruite. Deși e nevinovat, nu se apără, nici nu avea cum, cine l-ar fi crezut. Această încercare îl ajută să înțeleagă cum poți să-ți pierzi reputația într-o clipă, că lumea crede ce vrea ea și că doar în Dumnezeu e speranța. Dumnezeu știe adevărul și-l va scoate la iveală când vrea el. A doua încercare vine la puțin timp după aceasta: ispita împotriva credinței. Ceea ce i se părea până atunci normal devine dintr-odată întuneric. Este asaltat de tot felul de îndoieli, rugăciunea nu-l ajută, Dumnezeu parcă a dispărut. Pentru a rezistat ispitelor, scrie crezul pe o hârtie și îl pune în buzunarul de la piept cu hotărârea fermă să pună mâna pe hârtie ori de câte ori îi vine în minte gândul că Dumnezeu nu există. Această stare durează câțiva ani, cu perioade mai liniștite sau mai violente. În cele din urmă, îi făgăduiește lui Dumnezeu că își va consacra viața ajutorării aproapelui. Și ispita încetează. Această încercare îl ajută să înțeleagă că totul este har, că nu putem pune mâna pe Dumnezeu, că Dumnezeu hotărăște când să se manifeste sau să se ascundă din calea noastră, dar că nu ne părăsește niciodată. Cele două experiențe îl obligă să se analizeze și să vadă care este

Fericitul Frederic Ozanam trece printr-o criză asemănătoare în adolescență. Cred că pentru el încercarea cea mai mare este să-și accepte boala și moartea prematură când este pe culmile succesului. Testamentul pe care îl scrie în ziua când împlinește 40 de ani, este cea mai mare dovadă a speranței creștine. Când înțelege că nu mai este nimic de făcut, că rugăciunile familiei și ale prietenilor nu au fost ascultate, mai face o încercare. Negociază cu Dumnezeu: renunță la catedră, cărți, renume pentru a se dedica săracilor și cere în schimb câțiva ani pentru a-și crește copilul. Când își

dă seama că această cerere este egoistă, îi mulțumește lui Dumnezeu pentru tot ce a trăit și realizat, și acceptă cu seninătate să lase toate pentru a-l întâlni pe Dumnezeu. Doar un om care crede în viața veșnică poate să-și accepte moartea cu atâta pace și încredere. Această mărturie ne poate ajuta să acceptăm cu seninătate moartea celor din jur, să-i ajutăm pe cei condamnați la moarte printr-un diagnostic cumplit să înțeleagă că moartea nu înseamnă sfârșitul, că Dumnezeu ne așteaptă pe partea cealaltă.

Aceste experiențe ale fondatorilor ne arată că suferința are sens doar dacă e trăită în lumina speranței învierii. Suferința poate transforma omul în demon, dar dacă e trăită în unire cu Cristos devine lumina speranței. Vedem în jurul nostru atâtea exemple de oameni pe care durerea și încercările i-au înrăit, i-au îndepărtat de Dumnezeu și de oameni, sunt atât de dezamăgiți de Dumnezeu încât fie îl blestemă, fie nu mai cred în El și în milostivirea lui. Președintele Caritas-ului din Franța spunea într-o zi că speranța nu se poate transmite, nu-i putem învăța pe cei suferinzi să spere, nu avem cum. Dar dacă le suntem alături atunci când toată lumea i-a părăsit, când toată lumea îi disprețuiește și îi condamnă, când nimeni nu le mai dă nicio șansă, dacă le suntem alături în acele clipe, fără să le ținem discursuri despre credință sau despre Dumnezeu, ci pur și simplu să fim lângă ei, să credem în ei, să-i ascultăm, atunci vom aduce în inima lor lumina speranței. Speranța noastră va deveni speranța lor, vor crede și vor spera la rândul lor pentru noi credem și sperăm și în locul lor.

Judecata lui Dumnezeu – speranța în dreptatea lui

În Crez mărturisim că Isus va veni cu mărire să-i judece pe cei vii și pe cei morți. Biblia ne arată că această judecată este dreaptă. Toți dreptii din Biblie: Iosif, Iob, profeții, în ziua necazului și-au pus speranța în dreptatea lui Dumnezeu. Psalmii sunt strigate de ajutor al celor oproșiți care așteaptă ca Dumnezeu să le facă dreptate și care știu că nu va întârzia. Dumnezeu va da fiecăruia după faptele sale. Isus predică Împărăția și dreptatea lui Dumnezeu, ne invită să cunoaștem criteriile judecății lui Dumnezeu: să împlinim voința lui, să-l ajutăm pe aproapele, să căutăm dreptatea lui.

Speranța în judecata dreaptă a lui Dumnezeu l-a ajutat pe sfântul Vincentișu să nu plece urechea la toate criticile care i se aduceau, dar mai ales să nu-i judece pe ceilalți și să le spună ce trebuie să facă. În fața suferinței, în fața nevoilor, s-a angajat cu hotărâre atât timp cât i s-a permis. Au venit alții care voiau să facă altfel, a plecat de acolo fiind ferm convins că „stăpânul secerișului” a hotărât așa. Avându-l pe Dumnezeu ca judecător, a trăit liber: de prejudecățile oamenilor, de așteptările oamenilor; a acceptat eșecul sau succesul ca venind ambele din mâna preadreaptă a lui Dumnezeu, eșecul spre purificare, succesul pentru mai marea slavă a lui Dumnezeu. Speranța în judecata dreaptă a lui Dumnezeu l-a ajutat să-și purifice intențiile și gândurile pe care oamenii nu le văd și nici nu le bănuiesc, de aceea a putut, cu atâta ușurință, să caute întâi de toate binele celorlalți, săraci, confrăți, apropiați. Astfel speranța sfântului Vincentișu devine și speranța noastră, speranța

săracilor pentru că ne dezvăluie un Dumnezeu care ne iubește și are întotdeauna grijă de fiecare dintre noi.

Viața noastră este adesea ca o călătorie pe-o mare întunecată și agitată de furtună. Pentru a înainta fără să ne pierdem curajul, căutăm ajutor și sprijin. Fondatorii noștri, precum și atâția alți oameni care au trăit sau trăiesc cum se cuvine viața de creștin sunt ca stelele pe cerul întunecat, sunt lumini de speranță, care ne îndreaptă privirea spre Cristos lumina cea adevărată, Speranța noastră. Asemenea lor, suntem invitați să creștem la școala speranței prin rugăciune și fapte bune, pentru ca nici încercările nici moartea să nu zdruncine dorul nostru de veșnicie, de Dumnezeu.

Să ne amintim că deviza vincentienilor este „**Servies in spe**”, Slujim în speranță. Speranța în Cristos face din activitatea noastră un mijloc de a îmbunătăți viața celor cei săraci, ne îndreaptă viața, atât nouă cât și celorlalți oameni. În fața dificultăților, să ne gândim mereu la speranță căci ea ne dă bucurie chiar și în încercări. Vincentienii se dăruiesc în speranță, fiind convinși că Dumnezeu îi va răsplăti și le va face parte cu cei drepti în Împărăția lui.